

STORTINGET

Representantforslag 28 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm

Dokument 8:28 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm om en nærnaturlov som gir varig vern av bymarker, byfjell og naturen i nærheten av der folk bor

Til Stortinget

Bakgrunn

Skogene, fjellene, heiene, fjordene og skjærgårdene rundt norske byer, bygder og tettsteder er kilde til glede for hundretusener hver eneste dag. Den nære naturen er en unik kvalitet ved å leve i Norge. Enkel tilgang på fri natur gir god helse, mer livskvalitet, store naturopplevelser og økt kunnskap om naturen. Den aller viktigste arenaen for friluftsliv er de områdene som kan nås til fots fra hjemmet, barnehagen eller skolen, på sykkel eller en kort reise fra folks hjem. Befolkningsøkningen i byer og byregioner fører i dag til et stort press på denne nærnaturen. Derfor er det nødvendig å styrke vernet av de viktigste friluftsliv- og naturområdene, både i stor skala som bymarker og byfjell, og i liten skala i boområder og i umiddelbar nærhet til skoler og barnehager.

Det haster å redde nærnaturen

Det haster å etablere en nærnaturlov. I 2015 samlet Naturvernforbundet tall som viste at 86 pst. av søkerne om å bygge ut områder med byggeforbud ble innvilget i kommunene i 2014. Disse tallene viser at norsk natur rammes av allmenningens tragedie: Alle er enige om at nærhet til rekreasjon og gode naturopplevelser er viktig, men likevel forsvinner grøntområder bit for bit over tid av mange ulike hensyn, ulike interesser

og vekslende politiske flertall. Bymark og skog, strandsonene, parker, beitemark og matjord blir asfaltert og bygd igjen. I løpet av de siste årene har det oppstått store konflikter knyttet til utbyggingsaker i bymarkene rundt byer som Arendal, Tromsø og Trondheim.

Hvis utviklingen får fortsette, vil fremtidige generasjoner vokse opp med stadig dårligere tilgang på kortreist natur. Friluftsliv er den vanligste formen for fysisk aktivitet i Norge, og 61 pst. av nordmenn oppgir at fysisk aktivitet i naturen og nærmiljøet er den formen for aktivitet de kunne tenke seg å gjøre mer av i fremtiden, jf. Meld. St. 18 (2015–2016). En rapport fra Vista Analyse (2016) vurderte de samfunnsøkonomiske gevinstene av å satse på friluftsliv og konkluderte med at arealsikring, tilrettelegging og tiltak som stimulerer til økt aktivitet i hele befolkningen, kan utløse samfunnsøkonomiske gevinster på 80 mrd. kroner. Egenorganisert fysisk aktivitet som friluftsliv når ofte grupper som den organiserte idretten ikke når, og aktiviteten er jevnere fordelt i befolkningen. Deltakelsen i friluftsliv er stor i alle sosiale lag.

Forslagsstiller mener derfor at bevaringen av nærnaturen i hele Norge er av vital betydning for livskvalitet og helse i brede lag av befolkningen og for alle kommende generasjoner. Det er derfor nødvendig å gi områdene en sterkere og mer permanent beskyttelse mot inngrep enn den som kan gis av lokale myndigheter alene.

Fra markalov til nasjonal nærnaturlov

I 2009 vedtok Stortinget markaloven, som etablerte en lovfestet markagrense som beskytter skogene rundt hovedstaden. Erfaringene fra Oslo-området viser at en slik grense kan være avgjørende for å sikre nærnaturen. Markaloven forebygger konflikter om arealutnyttelse og gir økt forutsigbarhet for både næringsliv, lokalpoli-

tikere, sivilsamfunn og andre aktører som berøres av arealpolitikken. Loven inneholder også en egen hjemmel for å kunne verne områder med store opplevelsesverdier, men som ikke tilfredsstillende naturmangfoldlovens krav til reservater.

Forslagsstiller mener at nasjonal og lovfestet beskyttelse av nærnaturen i stor skala ikke bør forbeholdes Oslo-området, men at flere viktige friluftsområder nær der folk bor, bør få en lovfestet markagrense. Dette kan gjøres ved at det etableres lovverk for nye områder etter modell av markaloven, eller det kan gjøres ved at det etableres et nasjonalt rammeverk gjennom en «nærnaturlov».

Markaloven har imidlertid også visse svakheter som ikke bør videreføres i en ny nærnaturlov. En av dem er at loven ikke omfatter skogbruket i Oslomarka, den enkeltfaktoren som i størst grad påvirker opplevelseskvalitetene i skogsområder som brukes av mange. Også med den eksisterende markaloven er det oppstått en rekke dragkamper der det enkle, uorganiserte friluftslivet kommer under press av ulike typer anlegg og aktiviteter. På denne bakgrunnen mener forslagsstilleren at en generell nærnaturlov blant annet kan ta utgangspunkt i prinsippene som ble foreslått av Naturvernforbundets landsmøte i 2015:

- Grensene for bymarkene må være faste, uten adgang til justeringer i de ordinære arealplanene.
- Friluftsliv og naturopplevelse må prioriteres foran annen virksomhet.
- Skogbruk og annen næringsvirksomhet må reguleres i loven.
- Hjemmel for vern av friluftslivsområder må gjøres gjeldene også i de andre bymarkene i tillegg til Oslomarka.
- Ansvar for forvaltningen av bymarkene må samles i Klima- og miljødepartementet.

Forslagsstiller mener regjeringen bør gjennomføre en utredning av hvordan en nasjonal nærnaturlov kan utformes, og hvordan grensene for områder bør fastsettes. Etableringen av nye lovfestede bymarkgrenser og nærnaturområder må skje i tett samarbeid med lokale

myndigheter, næringsaktører og sivilsamfunn. Initiativ til å få etablert bymarker og nærnaturområder kan for eksempel tas av fylkeskommuner eller kommuner, fylkesmenn eller Klima- og miljødepartementet.

Nærnaturloven bør ikke bare omfatte bymarker og naturområder rundt de store byene, men også gi bedre vern av den kortreiste naturen i liten skala som er tett på by- og bygdesentrum, boområder, skoler og barnehager. Den bør for eksempel gi sterkere beskyttelse av de grønne lungene i storbyene og av det som er igjen av ubebygde strandsone nær sentrum i tettsteder langs kysten. I disse tilfellene må loven inneholde andre virkemidler enn statlig fastsatte markagrenser, ettersom dette virkemidlet egnest seg best for de større sammenhengende friluftsområdene.

Den småskala nærnaturen bør beskyttes gjennom tydelige føringer som lovfester at nærnatur kartlegges og tilrettelegges for lokal bruk. Loven bør også sikre at verdien av nærnatur hensyntas når kommunene skal lage kommuneplaner og arealplaner, vurdere søknader etter plan- og bygningsloven og beslutte dispensasjon i områder med byggeforbud. På samme måte som naturmangfoldloven legger rammer for arealpolitikken for å beskytte naturverdier og biologisk mangfold, vil nærnaturloven inneholde prinsipper og regler som beskytter friluftsliv, folkehelse og opplevelsesverdier.

På dette grunnlaget mener forslagsstiller at det bør gjennomføres en grundig utredning av hvordan en nærnaturlov kan utformes. Etter en slik utredning bør regjeringen utarbeide et forslag til en nærnaturlov som Stortinget får til behandling.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til en lov om nærnatur i stor og liten skala som gir varig vern av områder som er viktige for friluftsliv og naturopplevelser i nærheten av der folk bor.

10. oktober 2017

Une Aina Bastholm